

POAHAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKICH SERBOW

11. číslo · ISNS 0032-4132

Budyšin, nowember 1983

Lětnik 33

Nowember – měsac wopomnjeća zemrětych

Z wobrazu pódla hladaja na nas nop a bjezmjasne kosće zemrěteho. Ludźo njedawaja so džensa rady na smjerc dopomnic a čekaja před njej, hdžež někak dže. To njeměto pola křesćanow tak być, a tak spominamy w tutym měsacu na našich lubych zemrětych, ale tež na to, zo dyrbymy sami wumrěć.

Chcemy ze znatej spisowaćelku Luise Rinser wo tym přemyslować jako čłowjekoj, kotřiž wědža, zo smjerc njeje kónc, ale přechod do božeje lubosće:

„Jako tak sedžach a na staru žonu hladach, da widžach nadobo sebje samu tak sedžeć, staru a wopuchłu a hižo poľ mortwu, a to njebě žadyn přijomny wobraz.

Tu so nabojach a džěch spěšnje won, do małeje zahrady za domom. Tam mējach dalije a asterki nasadzane, te kcejachu, ale potom sej myslach: Widžiš, tak chodžiš ty kóždemu wažnemu dopóznaću z puća a nahej wěrnosći, dži jeno zaso nutř a wobhladaš sej tutu staru žonu a sebje samu: to scyla nješkodži, hdyž će při tym zyma woběhuje, to słuša k žiwjenju, wšo dyrbi čłowjek nazhonić a njenazhoniš najwažniše, hdyž nochceš ničo wohidne widžeć.

Džěch potajkim zaso nutř a přińdžech runje prawje k wumrěću čety. Čujach to bóle, hač to widžach. Wona sedžeše nadobo wyše pozběhnjenja, ruce na lanomaj, jako by chcyła stanyć, hłowu doprědka schilenu, woči daloko wotewrjenej.

Wona widžeše něšto, cyle wěsće wona něšto widžeše. Hdy bych jeno wědžala, što wona widžeše. Wona hladaše chutnje a skedźbliwje a potom so posměwkný, snadź začahny so tež jenož jeje mjezwočo a bě to snano grimasa, žadyn posměwk, ale wupadaše to tak, jako by něšto widžala, štož ju rozwjeseli. Potom započa stonać, runje tak kaž při asthma-napadze, a nadobo bě kónc, wosrjedź kašlowanja, wona zasta kaž časnik

Symbol smjerće na rownym kamjenju

wosrjedź bića, a potom padny do sebje hromadže a smjerc wali so hnydom na nju, a dyrbjachu ju hižo za dwaj dnjej pohrjebać město za tři, dokelž poča so wona cyle jednorje rozpušćeć.

Ale tute maľo minutow před wumrěćom, te běchu wažne, to wěm. Wona widžeše něšto, a štož wona widžeše, da jeje žiwjenju wot zady, wot kónca sem, zmysl.

Njemóžu sej myslić, zo će w tutym wokomiku hišće wobšudža abo zo so wobšudźić daš. Jej bě so něšto pokazało, štož ju spokoji. Ale čehodla nazhoniš to hakle tak pozdže? Ja to njerozumju.“

Cyril Pjech

Bibliske hrono na nowember 1983:

Njebjo a zemja zahinjetej, ale moje słowa njezańdu

Mat. 24,35

Wšo zemske zańdže

Njedawno chodžach po rjanym serbskim burskim statoku. Tale krasna, wulka, zrumna bróžeń, ale prózdna. Kojnjeńc bjez koni a hródz bjez kruwow. Stare nadobne burstwo je so minyło. W Romje swědča rozpadanki wo bohatstwjě a wysokej kulturje romskeho kejžorstwa, kotrež je dawno zašlo. Wjele pomnikow je postajene na wěčnu slawu wulkich mužow. My jich mjena čitam a lědma wěmy, što je to byl. My stara generacija smy w lětach 1918, 1933 a w lěće 1945 nazhoni, zo su „wulcy“ ludźo swoju krónu a slawne mjeno zhubili, a druzy stupichu na jich městno. Z česće bu hańba. Štož je prjedy plaćilo, bu nětko začisnjene. Politiske, filozofiske nahlady su so změni, ale cyrkej je wostała při bibliji. To so nam křesćanam porokuje. Je pak so zawěrnje wšitko změniło? Je wšo stare wotbyte?

Čłowjeska wutroba je přez lětotki, haj přez lěttysacy ta sama wostała

W nowembru spominamy při rowach na svojich zemrětych. Wo lubeho, dušneho čłowjeka so my džensa rudžimy

kaž za Jezusowy čas a za čas Abrahama. Smjerće so džensa bojimy kaž w starodawnych časach. My stejimy zrudni při rowach a nam je žel, zo njejsmy synišo lubowali, sprawnišo a wutrobnišo rěćeli. Čłowjeske žiwjenje je tak wjele hódne, kaž je bohate w lubosći.

Lubosć dawać, lubosć brać – to je a bě zbožo čłowjeka za wšitke časy. Ma so na tym něšto změnić? Bóh to njedaj! Čłowjek lubuje měř, a je tola poľny zwady a hórkosće. Zwonkowna a hišće bóle znutřkowna čistota nas wozboža. A naša duša je womazana. My nječini-my, štož mamy za prawe a dobre, ale to zle činimy, kotrež zacpěwamy. Hižo japoštoľ Pawoľ skoržeše w swoim lisće na Romskich: Ja wšak mam spodobanje na božim zakonju po znutřkownym čłowjeku, ale ja widžu druhu zakon w svojich stawach, kotrež so přećiwja zakonjej w mojej mysli. Ja chcu to dobre činić, ale to zle na mni wisa.

Takle so čłowjek bėdži ze swojej hrěšnosću wot časa Hadama sem. Što nas wbohich, hubjenych čłowjekow wumóže wot hrěcha? Wěčna biblija nam praji: Bohu budź džak přez Jezom Chrysta, našeho Knjeza. Wón je naš Wumóžnik.

Bože slowo wostanje do wěčnosće

Jězus Chrystus je wčera a džensa a tón samy tež do wěčnosće. W žanym druhim njeje zbóžnosć, a njeje tež žane druge mjeno pod njebjom čłowjekam date, w kotrymž móhli zbožni być. To njemóžemy wědomostnje dopokazać, ale to wěrimy z cylej dušu. Dwělowanja tež najpobožnišim njejsu cuze. Čert chodži wokoło kaž rujacy law a pyta, koho by požrěł. Biblija pak wostanje za nas plaćiwca. Chrystus je za nas wěrnosć, prawy puć a hódne žiwjenje. My budžemy boži swjaty lud, nadžija swěta, hdyž swěrnje a mójnje za Chrystusom kročimy pytajo to, štož je horjeka a nic to swětna a zachodne. Bohaty zawěrnje njeje tón, kiž ma wjele swětnych kubłow, ale kotryž je syny w lubosći, zo móže z dobrymi, spomóžnymi słowami tróštować, změrować, pobožnje napominać, nowu nadžiju w hórkich wutrobach wubudžować. Naš wěčny mišter w tym budže za wše časy Jězus Chrystus. Budžmy jeho wučomnicy. Jedyn je naš mišter, Chrystus.

10. nowembra budže tomu 500 lět, zo je so Měrcin Luther w Eislebenje narodził. Wjele je so w Lutherowym lěće česćowaceho wo našim reformatoru rěćalo a pisało. Hižo přez cyle lěto přewođžuja nas w Pomhaj Bóh Jana Malinkowe dobre a wažne nastawki: Martin

Luther, Wobrazy z jeho žiwjenja. Tež naš stat česći něhdyšeho mnicha a profesora teologie jako doprědkarskeho čłowjeka. A što by Luther sam na tajke holdowanje wotmołwił? Snano takle: Što da mje slawiće? Wo mnje tola njeńdže. Ja njejsym ničo druge chcył hač cyrkej a swět doprědka k Jězusej dowjesć. — To pak tehdom rěkaše, zo dyrbeje cyrkej na swoim doś jara swětnym puću so zawróćić a zasó čerpać wodu žiwjenja ze žórta božeho wěčneho słowa. Z tutej namołwu bu a je Luther wažny za cyrkej a tež za swět.

Gerhard Wirth

Wjeršk a kónc Lutheroweho jubileja

W tutym měsacu, w kotrymž woswjěćimy 500. narodniny Martina Luthera, su někotre cyrkwinske swjatočnosće, kotrež woznamjenjeja wjeršk a zdobom kónc tuteho wulkeho jubileja.

Chcu hišće jónu mjenować tute zarjadowanja: W dnjach 9.–13. nowembra je w Eislebenje, w měsće, w kotrymž so Luther narodži a w kotrymž wón zemré, swjedsenski tydźeň.

10.–12. nowembra su w Eislebenje a w Lipsku swjatočne bože služby a Lutherowy komitej ewangelskich cyrkwju w NDR dawa přijěće. Přizamknu so w Lipsku ekumeniske dny zetkanja. Předwidžane su přednoški a rozmołwne forumy w Lipsčanskich wosadach a kantatowe kemše w cyrkwi swj. Tomaša z chórom Thomanerow.

Na tutech mjenowanych zarjadowanjach wobdžěla so ekumenicy hosćo ze wšelakich krajow a wěrywuznaćow, na přikład nižozemski kuriowy kardinal Willebrans za romsko-katolsku cyrkej. Wón je arcybiskop w swojej domiznje a zdobom předsyda Watikanskeho sekretariata za spěchowanje jednoty křesćanow.

Dnja 13. nowembra — njedzělu — budžeja tući ekumenicy hosćo na wopyće we wosadach wšitkich krajnych cyrkwju — wězo nic we wšitkich wosadach.

Zawěsće tež naše wosady ze swoich mocow a w swoim wobłuku na hódne wažnje jubilej wobenđu. Smy hižo wo tym pisali, zo njeńdže při tym wo wosławjenje Luthera jako wosoby, ale wo jeho wěc, zo chcedža so wosady wobnowić w swojej wěrje, kaž je wón wobnowił křesćansku wěru přez dopomnjeće na jeje jeničke žórlo — Swjate pismo!

Za šěroku zjawnosć wotměje so jubilej w oktobru najprjedy před telewizorom: wusyła so pjećdzělny telewizijny film wo Lutheru. Wo nim je so hižo před tym w našich swětnych nowinach pisało, wobšěrnje tež w „Neues Deutschland“. Tam so mjez druhim wo tutym filmje praji: „Jako so Luther-film před někotrymi dnjemi kritikarjam a zastupjerjam nowin předstaji, zawostaji wosebje tež posledni wotrězk pjateho džěla hluboki začišć. Martin Luther rěči tam ke Katharina z Bora, swojej žonje, tute słowa: „Tak dołho, kaž sym žiwu, chcu Boha wo to prosyć — Němska njesmě přez wójnu nuzu měć. Wot měra mamy čěto a žiwjenje, žonu a džěći, dom a dwór, ruce, noze, woči, wšu strowotu a swobodu... Měr móže ći pomhać, zo słodži kusk sucheho chléba kaž cokor a lunk wody kaž najlěpše wino. Je tam poł njebjeskeho kralestwa, hdžež je měr.“

„Němska njesmě přez wójnu žanu nuzu měć... To su Lutherowe słowa“,

praji Ulrich Thein, „kotrež waža runje w našim času wosebje čězko a ke kotrymž ja poňnje stej.“ Ulrich Thein, předstajer Luthera, je so jara intensiwnje ze swojej rólu zaběrał.

W komentarje ze Zapadneje Němskeje slyšach mjenjenje wěcnywustojneho, kiž rěčeše wo nastaću tuteho filma: „Lěpši Lutherowy film budžeja ći Němcy w druhim džělu našeje domizny wjerćec.“ Wón bě před tym wo podobnym projekće w ZRN rěčał.

Njeje to tež wuznamny wuslědk tuteho jubileja, zo zetkaja so křesćenjo a marxisća pola Luthera? Nazhonjenja, kotrež woni při tym činja, budžeja spomónžnje dale skutkować tež při druhich

Hrodowa cyrkej we Wittenbergu

přiležnosćach, hdžež dže wo zhromadne džělo za lěpši přichod wšěch čłowjekow.

Dalši přinošk ze statnje strony je wulka wustajeńca wo Lutheru w Muzeju za němske stawizny w Berlinje. Muzej leži w samym centrje našeje stolicy při dróze Pod lipami, blisko Palasta republiky, a zachod je wot tuteje dróhi, tak zo so mnozy hižo nimoducy napominani, sej wustajeńcu wobhladać. Sym sej ju wobhladał. Wona je přehladnje, takrjec jako žiwjenjoběh rjadowana a móžeš wjele wo Lutheru a jeho času nawuknyć. W prospekće so praji:

„K najwuznamnišim postawam tuteje na wusahowacych wosobinach a podawkach přewšo bohateje doby słuša Martin Luther. Jeho 500. narodniny su znowa nastork, zo tutej dobre najwjetšeho doprědkarskeho přewrota, kotryž bě čłowjestwo dotal dožiwiło, přiwobroćić. Wustajeńca „Martin Luther a jeho čas“ spyta, komplikowanu a tež poľnu napřećiwkow wosobinu Martina Luthera a jeho skutkowanje wopřimnyć a předstajeć. Wona pokazuje mnohostronskosć móčneje historiskeje wosobiny, jeje zakorjenjenje w swoim času, jeje skutkowanje přez tutón čas dale a jeje womezowanosć w tutym času.“

Myslu sej, zo móžemy my křesćenjo wuknyć wot tuteho wažnja našich „njewěrnych“ rowjenkow, na tute dialektiske wažnje Luthera widjeć a přez to jeho sprawnje předstajeć. Runje fakt, zo běše Luther jara nahly, direktny, jara wot wokomika wotwisny, wulki tež w swoim hněwje, je dotal samo wěrny wšelakich wěrywuznaćow skoro

njemóžne sćiniło, jeho sprawnje widjeć.

W prospekće so potom mjez druhim tež cyrkwjam džakuje, zo su muzejnej požili drohotne wěcy za wustajeńcu.

Cyrkwinski jubilej stejí pod heslom: „Boha wyše wšeho so bojeć, jeho lubować a so jemu dowěrić.“ Tute hesło je wukladowanju Luthera za přenju kaznju w swoim Małym katechizmje.

We wulkim katechizmje je Luther tutu kaznju dwójce wukladawał. W přenim je jako móžnych přibohow mjenował Jupitera, Marsa a podobnych pohanskich přibohow. W druhim, doskóńčnym wukladowanju přenjeje kaznje je Luther město toho mjenował mamon, konkretnje žadosć za pjenjazami a kublamy, jako toho praweho přiboha. Njeje pak žadosć za tajkimi kublamy džensa tež pola křesćanow jara daleko rozšěrjena? Njestajeja tež woni swoje swjanske zajimy nad zajimy swoich blišich?

Luther a jubilej jeho narodnin móhli přez tute hesło a to, štož je wón k tomu prajił, za nas křesćanow być nastork. naše žiwjenske maksimy, to, štož naše žiwjenje woprawdže, a nic jenož ertnje abo njedzělu dapoľdnja, postaja, přeprowować!

Cyril Pjeh

Cyrkwinska hudźba w Michalskej cyrkwi

Za měsacaj november a december lěta 1983 su w staroslawnej a rjanej cyrkwi swj. Michała w Budyšinje zajimawe cyrkwinske hudźby předwidžane, na kotrež chcemy tu skedźbnić.

Njedzělu, 6. nowembra je: „Hudźba na pišćelach a duchowne reje“. Solowy rejowar Manfred Schnelle, Drježdžany, budže rejować k hudźbje wot Maxa Regera (Kyrie, Gloria a Benedictus) z tak mjenowanych pišćelowych kemši, Rainera Kunada (rejwanske sceny z „hry wo zbóžniku“) a po rěčanych tekstach z „Wuznaćow“ Aurelija Augustina.

Tute zarjadowanje wotměje so dwójce, a to 16.30 a 19.30 hodź., zo bychu wšitycy wopytowarjo wšo derje widjeć móhli.

Za njedzělu, 18. decembra, 4. adwenta, 16.30 hodź. je předwidžana „Ludowa hodowna hudźba“. Mjez druhim zaklinča 1. kantata z hodowneho oratorija wot J. S. Bacha z „Jauchzet, frohlocket...“ a hodowny džěl oratorija „Messias“ wot G. F. Händela.

Nimo solistow (Maria Dette, sopran, Lipsk; Birgitt Baumann, alt, Budyšin; Christian Bär, tenor, Budyšin; Mattias Weichert, bas, Drježdžany), budže wulki chór (zesylnjenje z Biskopic) a wulki orchester (Collegium musicum, Drježdžany: Kurt Sandau, trompeta, pišćalka, oboj a fagott z Drježdžanskimi a Budyšskimi hudźbnikami) sobuskutkować! Tutu hudźbu njesměł ničo zakomdźić!

Silwester-wječor budže zaso w 20.00 hodź. tradicionelny pišćelowy koncert, w kotrymž zahraje kantor Christfried Baumann znate a njeznate, zajimawe a powabne pišćelowe twórby.

Cyrkej je tepjena! Hdyž přińdžeće w prawym času, dōstanjeće dobre městna. Čislowanje městnow so njezawjedže.

Budyšin. Na 6. festiwalu serbskeje kultury 1985 w Budyšinje předstaja so kwasne drasty ewangelskich Serbow Budyškeho kraja. Njenoša zo hižo sto lět, a tuž so wosebje wjeselimy, zo móžemy tak zeznać drastu našich wowkow a prawowkow.

MARTIN LUTHER

Wobrazy z jeho žiwjenja

17. Poslednja jězba

Luther je zestarił. Póchnje chorowaty być. K hlówybolenju, kotrež hižo z časa mladosće znaje, přidruža so tamne brachi. Zlě steji z jeho strowotu: reuma, kamjenje, zajětřenje wuchow – a skónčnje so k tomu hišće přidruži slabosć woči, tak zo dyrbbeše brylu nosyć.

„Stary, přetrjebany, pomału, sprócný, zymny a nětko tež hišće slepy na jedne wočko“, tak skoržeše Luther spočatk lěta 1538. „Njezbožowny je čłowjek, kiž je wot pomocy a rady lékarjow wotwisny. Njepřeju, zo je medicina das a wědomosć, ale hdže su dospołni lékarjo?“

Luther wě, zo wumrěje, a wočakuje swoju poslednju hodžinku. Hižo dwaj testamentaj je napisał, w nimaj přewostaja swojej žonje cyłe zawostajenstwo. Tola wotpočinka sej Luther njepopřeje. Bjez džěla njeje jemu derje. Ručež čuje so někak strowy, pokročuje w swojim džěle: předuje, wukladuje studentam Swjate pismo, pisa knihi, radži a pomha.

Njehladajo chorosćow so Luther hišće jónu na puć poda. W swojbe hrabjow Mansfeld bě nastala zwada, a woni prošachu Luthera, zo by swojbu zaso wujednał. W januaru lěta 1546, wosrjedź najwjetšeje zymy, so jězba započnje. Wjedže přez Halle do ródneho města Luthera, do Eislebena.

Dwaj listaj kóždy tydzień napisa swojej Kaće do Wittenberga. Na přiklad, hdyž loda dla Solawu z čolmow přeprěči njemóžachu: „Nochychmy do wody hić a Boha spytać... Dyrbjachmy potajkim zastać, wzachmy dobre Torgauske piwo a dobre rynske wino, z tym so wokřewjachmy a tróštowachmy, doniž Solawa njebě wjac zlobata.“ Luther njeje swój stary humor zhubił.

Pod Lutherowym nawodom započnu so w Eislebenje jednanja mjez zwadzenymaj Mansfeldomaj. A woprawdže so jemu poradzi, swojbu zaso wujednać. 14. februara wozjewi žonje do Witten-

Kóždy čas widzi Luthera w hinašim swětle...

berga: „Nadžijamy so, tutón tydzień zaso domoj přińć. Bóh je wulku hnadu wopokazał, přetož knježa su nimale wšitko wurunali...“ A podpisa so: „Martin Luther, twój stary luby.“

Njedzeli hišće předuje w Eislebenje. K poslednjemu razej. Srjedu nocy bolosće přiběraja. „Ach, knježe Božo, kak je mi tak tyšno! Myslu, zo wostanu w Eisleben, hdžež sym rodzeny a wukřěny.“ Lékarjo přińdu a přeceljo. Farar Justus Jonas so mrějaceho woprašja, hač chce wostać při Chrystusu a wučbje, kotruž je předuwał. Přeceljo słyša jenož hišće čiche „Haj“.

Rano namakachu na bližze, z papjeru pokrytym, poslednju wot Luthera napisanu cedlku. Čitachu na njej: „Smy prošerjo. To je wěrnó.“

Jan Malink

Kak Luther fararja tróštowaše

Přińdže jónu farar k Luthereja a skoržeše, zo njemóže wěrić sam, štož tamnym předuje. „Bohu budž džak a chwalba“, wotmołwi Luther, „zo so tamnym ludžom tež tak wjedže. Měnjach, zo dže so jenož mi samomu tak.“ Farar tute słowa ženje zabył njeje.

Erich Vieweg † 1983

Serbski zwónk a tótka Erich Vieweg

Dnja 27. apryla 1983 zemrě w Bukecach naš dolholětny zwónk a tótka Erich Vieweg w 79. léce swojeho žiwjenja.

Wón přewza lěta 1932 zastojnstwo wot swojeho nana. Dlěje hač 50 lět je wón rowy rył na našich pohrjebniščach. Tysacy to běchu, kotrymž je tak posledni wotpočink přihotował. Wón je swoje džělo jara swědomiče dokonjał. Swoje pohrjebnišća znaješe derje a lubowaše je.

Wón pak bě tež ze swojej Bukečanskej wosadu wusko zwjazany a wopytowaše swěru serbske kemše a bě wjace hač 30 lět člon našeho cyrkwinskeho předsterjerstwa. Naposledk bě čestny sobustaw našeho cyrkwinskeho předsterjerstwa.

Za wjele čuješe so wón zamolwity a bě za fararja tak spuščomna pomoc. Staraje so swěru wo zwoy a wěžny časnik, kotryž dyrbbeše kóždy džen načahnyć.

Dnja 30 apryla smy jeho pochowali. Wón zawostaji mandželsku Elzu, rodž. Pawlec, z kotrež před létomaj złoty kwas swjećeše, dvě džowce a dweju synow. Jedyn z njeju je naš serbski wjesnjanosta Gerhard Vieweg.

Drohi njebočički pak wotpočuj w měrje!

G. L.

Gero

Tute male słowěčko, tutej dvě zložce, stej za nas Serbow tak wjele kaž žadla-wosć sama!

Nětko móžachmy na jewišću Němsko-Serbskeho ludowego dźiwadla widžeć hru Aloisa Jiráseka, kotraž pokazuje nam wšěm znatu přeradu nic jenož Gera, ale tež jednoho z našeje kreje, Tugoměra. A to poprawom hišće bóle boli hač njeskutk Gera.

Hdyž budžeće tute rynčki čitać, budže „Gero“ na serbskim jewišću hižo „wohraty“, wšitke předwidžane předstajenja nimo. Tuž nima wjele zmysla, kritiku pisać a tež nic wabić. Dźiwadźelniski wukon posudžować je wěc powotanišich – mi je so lubiło!

Jednu mysl mějach, jako widžach po „Hrodžišću“ nětko druhu hru z našich dawnych stawiznow we wuhotowanju tamnišeho časa a ze zdžěla direktnje samsnymi elementami: Hač njeby so něchtó namakał, kiž by tajki, nas tež znutřkownje jimacy, předmjet z našich stawiznow, tak přepisał, zo by z toho nastal moderny drama, zo bychy naše stawizny bóle byli nastork k zmištrowanju našeho přichoda?

Za mnje beše „Gero“ nastork, wo třoch problemach rozmyslować a z nich scěwki za naše žiwjenje wotwodžować:

Jako běchu Stodorjenjo a druhe łuticke splahi Želibora za swojeho wójvodu wuzwolili, poradzi so přeradnikej Tugoměrej, Želibora před nimi njemóžneho sčinić z dwěmaj argumentomaj: „Wón je křěsćan – Němka je jemu pomhała.“ A woni so njeprašaja, hač móže Želiborowy wotpohlad najebać toho – abo snadž runje tohodla – dobry być, ale jenož na to, zo wón „to abo to je“ a zo je „ta hinaša“, ta Němka jemu pomhała, jeho zastořa – a padnu přeradnikej do rukow a z tym njepřečelaj, Gerej.

Što nas to wučí? Njeje tež pola nas husto tak, zo čłowjeka zasudžujemy jenož tohodla, dokelž wón něšto je, wo čimž smy jónu słyšeli, zo je to pječa špatne, štož njesmy ženje přepruwowali, abo dokelž wón z někim hromadže džěla, kotryž plaći powšitkownje jako njepřečel? Po mojim zdacu njeńdže, hdyž chcemy docpěć dobyće dobreje wěcy, wo to, wo hladanje na wosobu, ale wo pruwowanje, hač je wotmysl dobry. Wažniše hač prašenje, što abo što wón je, je te, što wón chce a što wón zamóže!

Druhi problem z tym zwisuje: Naše stawizny móhli nas pohnuć k njepřečelstwu napřećo Němcam a k serbskemu nacionalizmej. Runje Gerowy njeskutk nas na mnohe podobne dopomina, přez kotrež su so słowjanske ludy mjez Wódru a Łobjom/Solawu wutupili. Ale džensa spóznowamy, zo njemóžemy přichod za čłowjestwo twarić přečiwo druhim ludam, ale zo dyrbja wšitke ludy zemje so zjednoćić přečiwo tež nadnacionalnym, multinacionalnym koncernam smjerće a zničanja. Nacionalizm je so w zašłosći přehusto znjewužiwał k tomu, zo běchu nacionalistisce našćuwane masy zwólniwe, hić za tych, kiž jich znjewužiwachu, do smjerće – Krupp je we wójnje za wobě stronje brónje twarił – tež za Jendželčanow! Narodnu identitu njebudžemy džensa přečiwo Němcam wuchować, ale z nimi zhromadnje, kaž so to w našim serbskim zjawnym žiwjenju tež wšudže pokazuje. Narod budže runje tak kaž wěra tak dołho trać, kaž budžeja jeju nošerjo to chcyć.

Z woběmaj problemomaj zwisuje třeci: Za Gera zwonkownje dobyčerska

wojna wza jemu najdroše — syna, za kotrehož bě chcył to najwjetše, a tak přińdže wón k dopóznacu: „Čertowa wojna!“ Z tym ma tuta hra kónc ze samsnej konkluziju, kaž tež w tutym čísle naspomnjeny film wo Lutheru: wojna je něšto špatne, za měr so zasaďować, je najwyši moraliski skutk. To je tež w cyrkwi hakle młode dopóznace. (Jedyn z mojih předchadnikow tu, wo kotrymž starši ludźo hišće rěča a kotrehož row widžu tu z wokna, bě sobustaw najwjetšeho towarstwa w tehdomnišej wsy Weida — wojskeho, a hišće před něšto lětami bě „měrowy farar“ w našej a tež katolskej cyrkwi — tam bóle na fararjow w ČSSR počahowane, wudmo!)

We wojowanju wo měr móžemy wšě tři dypki našeho rozpominanja zjimać: Hdyž dže wo zachowanje měra na zemi, wo boj přećiwo atomowej wojnje, potom njeprašamy so za tym, hač je naš sobuwojowar křesćan abo marxist, hač je wón Serb abo Němc, ale potom dže jenož wo to, hač chce wón z nami zhromadnje to dobre — zachowanje zemje za lépsi přichod čłowjestwa!

Cyril Pjeh

Dowol pola bratrow

Město Železný Brod, mjez horinami Jizerskich a Kyrkonošow na jednej stronje a Čěskim hrajom na druhej stronje we hłubokim dole Jizery jara rjenje ležane, je ze Serbami na dwoje wašnje zwjazane: Tam wobsteje hižo w dwacetých lětach Towarstwo přečelow Lužicy a tuchwilu je tam z fararjom Bratrowskeje jednoty Miroslaw Hloušek, dobry přečel Serbow a našeho časopisa, kotrehož sobu najpilniši dopisowar wón je.

Lěta smědžach ze swójbu swój dowol jako hósć jeho wosady přežiwić w rjanym bydlenju wosredź powabneho městačka. Bě to woprawdže wočerstwjacy dowol, w kotrymž móžach nowe mocy za dalše džečo čerpać.

Na předposlednjem njezděli julija proše mje bratr Hloušek, zo bych porěčał na kemšach. Rozprawjach wosadže wo našim cyrkwiskim dnju a wo woswjećenju Lutheroweho jubileja w našim kraju. Bratr Hloušek poprosy mje, wutrobne postrowy ewangelskim Serbam sobu wzać. Tute chcych z tutej małej rozprawy wšěm čitarjam dale posrědkować!

Cyril Pjeh

Pomhaj Bóh gratuluje

Dnja 26. oktobra 1983 woswjeći w Budestecach knjeni Hanka Tarankowa swoje 50. narodniny. Naš časopis jubilarce nanajwutrobnišo gratuluje a přeje jej bohate Bože žohnowanje za skutkowanje w jeje serbskej swójbje, w powolanju a w Budestečaskej wosadže Přejemy knjeni Tarankowej, kotraž je džowka čitarjam PB hišće derje znateho swérneho ewangelskeho Serba Pawoła Hajny (1904—1981), krutu strowotu a dale wjesołu mysl.

Wažimy sej skromne a přečelne wašnje knj. Tarankoweje a stajnje so wjeselimo, hdyž so z njej zetkawamy w Serbskej wosadnej zhromadźiznje, na kublanskim dnju, na Serbskim ewangelskim cyrkwiskim dnju abo při druhich składnosćach, na příklad tež na serbskich kulturnych zarjadowanjach.

Dohe lěta je Hanka Tarankowa džečala we wobłuku Čerwjeneho křiža NDR. Džensa skutkuje jako wědomostno-techniska sobudžečalcerka w Institutu za serbski ludospyt w Budyšinje.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Serbske knihkupstwo

I. Nowe knihi

Jako jubilejski dar na 10. nowembra je lutherske knihowne towarstwo knihu z napisom: „Dr. Marćin Luther“ wudało, 12 listnow w 8° sylnu, wot fararja Jakuba w Njeswaćidle spisano. Knih je z najwjetšej pilnosću, swérnosću a wustojnosću zdžečana. Wona wuznamjenja so nic jeno přez rjane jasne pismo na wuběrnej papjerje, ale tež přez wjetšu ličbu rjanych jasných wobrazow z tych časow, kiž so tam wopisuja. Zwonkowna nahladnosć je přez to hišće powyšena, zo je hłowna džečba napisma z čerwjenyimi pismikami čisćana. Čisćal je Monsa w Budyšinje. K. B.

Lužica, nowember 1883
(zestajala R. Šafratowa)

POWĚŚĆE

Bukecy: Započatk septembra pchowachmy na Bukečan nutřkownym kěrchowje Arnošta Roblika z Čornjowa pola Łuska, sprawného a pilného čłowjeka, kiž so při kažkežkuli składnosći tež rady serbsce rozmołwješe.

Wón pochadžeše z Bjedrichec, wokrjes Wojerecy, a kupi sej před lětdžesatkami rjane ratarstwo tu w Čornjowje. Z toho časa bě A. Roblik tež fachowy trochowar za ratarske kultury pola Budysekeje direkcije Statnje zawěšćernje.

Bohata ličba přewodžerjow k rowu bě so zešla. Knjez farar Tasler-Bukečanski nawjedowaše pohrjebnu swjatočnosć a zložil předowanje na słowa: „Sym će wolał z mjenom a sy nětko mój.“ Běchmy tu při wotewrjenym rowje ludžo wšelakich swětonahladow a wěrywuznačow, ale słowa knj. fararja Taslera mějachu každemu mnoho prajić a hnujachu kóždého do přemyslowanja. Za to jemu do Bukec wutrobny džak!

W mjenje Statnje zawěšćernje a něhdže 12 přítomnych trochowarjow porěča słowa džaka a džečlenja inspektor na wuslužbje F. Bartke z Brěznje.

J. Pawluš

Genf: Zastupowacy generalny sekretar Swětoweho zwjazka Lutheranow (LWB), Anza A. Lema, je wotmołwu Jurja Andropowa na měrowu namołwu Swětoweho zwjazka hódnočil jako dopokaz za to, zo ma Sowjetski zwjazk zajim na zdžerženju měra. Generalny sekretar Centralneho komiteja KPdSU je přilubił, zo chce Sowjetski zwjazk wuspěch při jednanjach w Genfje a zo je wón svojim partneram při jednanjach daloko naprečo přišol, mjeztym zo USA wostanu při svojich njerealistických pozicijach a wot SZ žadaja jednostronske wotrónjenje.

„Na druhej stronje činimo sej chutne myslje wo wozjewjenjach a jednanjach tych knježerstwow, kotrež bjeru atomarny strach, kotryž nad čłowjestwom hrozy, na lochke ramjenja“, praji Anza A. Lema. „Zhromadnje ze wšěmi čłowjekami na našim kontinencie pozběhujemy my wěriwi Lutheranjo swój hlós přećiwo wojnje a za to, zo bychmy móhli w měrje žiwi być.“

Eisleben/Lipsk: W łopjenku za wosady ew.-lutherskeje krajnjeje cyrkwyje Sakskeje „Der Sonntag“ za 9. oktobar wozjewi so dokładniši program zarjadowanjow k 500. narodninam Luthera w tutymaj městomaj. Tam te stej, zo je móžno, so w Eislebenje přizjewić, a to

na adresu: „Gemeindebüro, 4250 Lutherstadt Eisleben, Petrikirchpl. 22, tel. 22 29. Hdyž tole čitaće, je najwjetši čas, tam zazwonić! Hdyž pak njetrebebaće kwartěr, móžeće sej tež tak doječ do Eislebena, na příklad na swjatočne zarjadowanje na torhošću města dnja 10. nowembra w 17.00 hodž. Stóž chce dokładniše informacije, njech zazwoni do Eislebena abo do Lipska!

Potsdam-Hermannswerder: Tu wotmě so 16. do 20. septembra synoda Zwjazka ewangelskich cyrkwjow w NDR. W rozprawje Konferency cyrkwinskih wjednistwow na synodu praji so: „Z nazymu 1983 je prašenje postajenja atomarnych srjedzočarowych raketow w srjedźnej Europje kritisku fazu docpěto. Za prašenje měra čas droždži.“ W rozprawje pokazuje so, zo chcedža NATO-kraje w decemburu 1983 započec nastajeć nowe rakety. W rozprawje so praji: „Tuta situacija wuzaduje zamołwitosć našich cyrkwjow za měr na wosebite wašnje. Widžimy strach, zo woznamjenja nastajenje atomarnych raketowych systemow kwalitatiwnje nowy schodženk wojskeho wohroženja a zo zahaji wone nowe koło atomarneho napremobrónjenja.“ (ena)

Weimar: Wudaće wšitkich pismow Luthera, z kotrymž je so před sto lětami započalo a wo kotrymž sej myslachu, zo budže wone za džesac lět wotzamknjene, je nětko dokónčene. „Weimarske wudaće“ je zakład za wšitke slědženja a wudaća wokolo reformatora. Džečo na „Weimara“ pak so wězo pokročuje, wosebje maja so wobšěrne registry wudžečać.

SERBSKE BOŽE SŁUŽBY

6. 11. — Dopředposlednja Cyrkwinskeho lěta

Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše (Albert)

Huska: 10.00 hodž. kemše (Wirth)

Budestecy: 14.00 hodž. kemše (G. Lazar)

12. 11. — Předwječorne kemše

Smječkecy: 14.00 hodž. kemše z božim wotkazanjom (Albert)

13. 11. — Předposlednja Cyrkwinskeho lěta

Bart: 8.30 hodž. kemše (Malink)

Poršicy: 8.30 hodž. kemše

z božim wotpokazanjom (Wirth)

Budyšink: 10.00 hodž. kemše

z božim wotpokazanjom (Wirth)

Chwaćicy: 10.00 hodž. kemše (Albert)

Hrodžišćo: 10.00 hodž. kemše (Malink)

Rakecy: 9.30 hodž. kemše

z božim wotpokazanjom (J. Lazar)

16. 11. — Nazymski pokutny džen

Hodžij: 9.00 hodž. kemše

z božim wotpokazanjom (Wirth)

20. 11. — Spominanje na zemřelych

Njeswaćidlo: 8.30 hodž. kemše

(C. Pjeh)

27. 11. — 1. adwenta

Bukecy: 14.30 hodž. kemše (G. Lazar)

4. 12. — 2. adwenta

Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše (Albert)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadža jonkróc za mėsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hłowny zamołwity redaktor: Farar Cyril Pjeh, 8400 Riesa 11, Windmühlenstraße 17, tel. 72 83. Ekspedycja: Farar G. Lazar, 8601 Bukecy (Hochkirch, Kirchweg 3). Přinoški a dary na konto Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen Sp. Bautzen 4962—30—1101. — Ludowe nakładnistwo Domowiny Budyšin. — Index-Nummer 32921 — Čisć: Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-1883)